

Sygn. akt I ACa 1578/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Grzegorz Krężolek (spr.)

Sędziowie: SSA Marek Boniecki

SSA Beata Kurdziel

Protokolant: Grzegorz Polak

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2023 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa E. K. (1) poprzednio K.-S.
i W. S. (1)

przeciwko (...) Bank (...) S.A z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 1 października 2021 r. sygn. akt I C 589/20

I. oddala apelację;

II. zasądza od strony pozwanej (...) Bank (...) S.A z siedzibą w W. na rzecz powodów E. K. (1) i W. S. (1) kwoty po 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt : I ACa 1578/21

UZASADNIENIE

W ostatecznie określonym żądaniu pozwu zawartym w piśmie procesowym z dnia 8 września 2020 r. doręczonym stronie pozwanej (...) Bank (...) SA w W., w dniu 17 września 2020 r., powodowie E. S. (1) i W. S. (1) domagali się:

a/ ustalenia , że umowa z dnia 17 września 2008 r. nr (...) o kredyt na cele mieszkaniowe (...) jest nieważna;

b/ zasądzenia od strony pozwanej na rzecz powodów tytułem zwrotu korzyści majątkowej uzyskanej bez podstawy prawnej, kwoty 45.757,69 zł oraz 55.859,55 CHF wraz z odsetkami ustawowymi:

od kwoty 45.757,69 zł oraz 54.561,40 CHF od dnia 25 lutego 2020 r. do dnia zapłaty;

od kwoty 1.230,10 CHF od dnia 26 czerwca 2020 r. do dnia zapłaty;

od kwoty 68,05 zł od dnia wniesienia pisma z modyfikacją powództwa do dnia zapłaty.

Jako ewentualne sformułowali żądanie ustalenia bezskuteczności postanowień: § 2 ust. 1 i 2, § 4 ust. 1a, § 9 ust. 2 i 6 wskazanej wyżej umowy i zasądzenia od pozwanego banku na swoją rzecz kwoty ustalonej w dalszym toku postępowania, po przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego z dziedziny rachunkowości i finansów wraz z odsetkami liczonymi w wysokości ustawowej w stosunku rocznym od dnia 25 lutego 2020 r. do dnia zapłaty z tytułu nadpłaty rat kredytowych.

Wnieśli także o obciążenie przeciwnika procesowego kosztami postępowania

Uzasadniając żądania wskazali, że w dniu 17 września 2008 r. zawarli ze stroną pozwaną umowę o kredyt na cele mieszkaniowe (...) na kwotę 409.322,25 zł.

Zostały w niej zawarte niedozwolone postanowienia umowne, odnoszące się do waloryzacji wysokości zaciągniętego kredytu, wysokości rat spłaty w relacji do waluty obcej – franka szwajcarskiego, wysokości transz kredytu. Świadczenia stron umowy były przeliczane według kursów CHF określonych w Tabelach Kursów pozwanego banku.

Z treści umowy i ogólnych warunków kredytowania, nie wynikały zasady ustalania przez stronę pozwaną tych kursów, które bank kształtował jednostronnie. To spowodowało nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron umowy na niekorzyść powodów. Kredytobiorcy tym samym zostali obciążeni nieograniczonym ryzykiem walutowym, o którym przez zawieraniu umowy nie zostali właściwie, szczegółowo poinformowani.

Ich zdaniem, abuzywność tych postanowień, mieli bowiem, zawierając umowę status konsumentów, prowadzi do jej nieważności, której stwierdzenie jest nich korzystne.

Interesu prawnego w żądaniu ustalenia upatrywali w długotrwałości umowy, która miała obowiązywać do 2038 r., a także w tym, że spłata kredytu została zabezpieczona na rzecz banku m. in. poprzez ustanowienie hipoteki na ich nieruchomości.

Domagając się zwrotu świadczeń, które spełnili wskazywali, iż były one stronie przeciwnej nienależne od momentu zaciągnięcia zobowiązania kredytowego.

Odpowiadając na pozew następca prawny (...) Bank (...) SA w W. - domagał się oddalenia powództwa i obciążenia powodów kosztami procesu.

W swoim stanowisku bank podnosił, iż umowa kredytowa została zawarta przez strony w sposób ważny. Kredyt indeksowany do waluty obcej jest kredytem walutowym.

Klauzula indeksacyjna i klauzula kursowa / różnicy kursowej / to odrębne postanowienia, które powinny podlegać odrębnej ocenie z punktu widzenia abuzywności. Jego zdaniem pierwsza z wymienionych klauzul nie podlega ocenie z punktu widzenia abuzywności, ponieważ określa główny przedmiot świadczeń stron i została sformułowana w sposób jednoznaczny.

Z kolei klauzula różnicy kursowej, odsyłająca do Tabeli Kursów banku nie ma charakteru niedozwolonego albowiem takie odesłanie do niej, które znalazło się w umowie stron, było powszechną praktyką rynkową w takich umowach kredytowych.

Brak było, w czasie jej podpisywania z powodami, przepisu prawa obligującego stronę pozwaną do precyzyjnego określania zasad ustalania Tabel Kursowych.

Bank podkreślił, iż oferując powodom zawarcie umowy kredytu jego poprzednik udzielił im pełnej i rzetelnej informacji na temat mechanizmu funkcjonowania kredytu indeksowanego kursem CHF, w tym poinformował ich o

ryzyku wiążącym się z zawarciem tego rodzaju umowy. O wykonaniu przez pozwanego obowiązku informacyjnego świadczą oświadczenia powodów zawarte w treści umowy.

Jak argumentował dalej, ewentualna eliminacja klauzuli indeksacyjnej z umowy znosiłaby nie tylko sam mechanizm indeksacji, ale również unicestwiłaby ryzyko kursowe, które jest bezpośrednio związane z indeksacją kredytu i stanowi główny przedmiot umowy.

Utrzymanie jej w mocy pomimo wyeliminowania tego ryzyka całkowicie zniekształcałoby pierwotną wolę stron, co każe przyjąć, że nie jest to prawnie możliwe, a umowa podlegałaby unieważnieniu.

Dodatkowo wskaźnik LIBOR jest w sposób prawny oraz funkcjonalny powiązany z całym mechanizmem indeksacji. Bez powiązania kredytu z walutą CHF oparcie oprocentowania o wskaźnik LIBOR CHF byłoby prawnie oraz ekonomicznie niemożliwe.

Po ewentualnej eliminacji klauzuli kursowej istnieje możliwość wykonywania umowy kredytu i spłacanie rat kredytu bezpośrednio w walucie szwajcarskiej.

W sytuacji uznania przez Sąd, że po wyeliminowaniu klauzuli kursowej umowa nie może obowiązywać, istnieje mimo to możliwość utrzymania jej w mocy dzięki zastąpieniu postanowień abuzywnych dyspozytywnym przepisem art. 358 § 2 k.c., co przekładałoby się na zastąpienie kursów CHF określanych w Tabeli Kursów banku, kursami średnimi tej waluty, publikowanymi przez NBP.

Strona pozwana podkreśliła, że unieważnienie umowy przyniosłoby szczególnie dotkliwe, negatywne skutki dla sytuacji powodów albowiem zostaliby zobowiązani do jednorazowego zwrotu na rzecz kredytodawcy otrzymanego od niego świadczenia, a nadto do zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

Bank podniósł także, traktowany przez niego jako ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności wzajemnej z tytułu pożyczonego kredytobiorcom kapitału w kwocie 409.322,25 zł. Sformułowała także w taki sam sposób traktowany zarzut zatrzymania kwoty 409.322,25 zł oraz sumy 157.086,61 zł., należnej stronie pozwanej, jej zdaniem, z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

Bank bronił się również zarzutem przedawnienia roszczenia powodów o świadczenie, w zakresie nadpłat w sumach zapłaconych przez kredytobiorców bankowi w okresie od zawarcia umowy do dnia 1 marca 2010 r.

Wyrokiem z dnia 1 października 2021r Sąd Okręgowy w Krakowie :

- ustalił, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...), zawarta w dniu 17 września 2008 r pomiędzy E. S. (1) i W. S. (1) a (...) Bankiem SA w W. jest nieważna [pkt 1],
- zasądził od strony pozwanej (...) Bank (...) SA z siedzibą w W. na rzecz powodów E. S. (1) i W. S. (1) łącznie kwotę 45.757,69 zł z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 6 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty i kwotę 55.859,55 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w zapłacie liczonymi;
- od kwoty 55.789,66 CHF od dnia 6 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 69,89 CHF od dnia 17 września 2020 r do dnia zapłaty [pkt 2],
- w pozostałej części oddalił powództwo [pkt 3] oraz
- zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów łącznie kwotę 11.834 zł., tytułem zwrotu kosztów postępowania. [pkt 4 sentencji wyroku].

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

W dniu 17 września 2008 r. małżonkowie W. S. (1) i E. S. (1) zawarli z poprzednikiem prawnym strony pozwanej (...) Bankiem S.A. w W. umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) Nr (...). W umowie postanowiono m.in., że:

Bank udziela kredytobiorcy kredytu w kwocie 409.322,25 zł denominowanego (waloryzowanego) w walucie CHF ,na okres 360 miesięcy od dnia 17 września 2008 r. do dnia 10 września 2038 r.;

kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w CHF lub transzy kredytu zostanie określona według kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z Tabelą Kursów obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu ;

kredyt przeznaczony jest na cel zakupu działki gruntowej, finansowanie budowy budynku mieszkalnego jednorodzinnego z garażem na tej działce oraz refinansowanie kosztów poniesionych na zakup kredytowanej nieruchomości ;

uruchomienie kredytu nastąpi w pięciu transzach ;

każda transza kredytu wypłacana jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości transzy według kursu kupna dewiz dla CHF zgodnie z Tabelą Kursów obowiązującą w banku w dniu jej wykorzystania ;

oprocentowanie kredytu w całym okresie kredytowania jest zmienne i stanowi sumę zmiennej stawki odniesienia oraz stałej marży banku w wysokości 2,32 punktów procentowych z zastrzeżeniem jej zmiany na podstawie § 11a umowy ;

w dniu zawarcia umowy oprocentowanie kredytu wynosi 5,07% w stosunku rocznym i jest równe stawce odniesienia, którą jest stawka rynku pieniężnego LIBOR 3-miesięczny, z zaokrągleniem do dwóch miejsc po przecinku z ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc zawarcia umowy, publikowanej w serwisie (...), powiększonej o marżę banku ;

całkowity koszt kredytu w dniu zawarcia umowy wynosi 417.061,45 zł ;

szacunkowa, łączna kwota wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest kredytobiorca , obliczana na dzień zawarcia umowy, wynosi 428.334,65 zł. Ostateczna wysokość tej kwoty zależy od wysokości oprocentowania kredytu w okresie obowiązywania umowy i kosztów związanych z ustanowieniem prawnych zabezpieczeń jego spłaty ;

po okresie wykorzystania okresu karencji w spłacie kredytu , spłata rat kredytu z odsetkami następować będzie w ratach miesięcznych w dniu 10 każdego miesiąca począwszy od 11 października 2010 r. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych określana jest we franku szwajcarskim. Spłata rat następuje w złotych po uprzednim ich przeliczeniu, według kursu sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z Tabelą Kursów obowiązującą w banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana jego wysokości ma wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu ;

miesięczne raty kapitałowo – odsetkowe są równe ;

spłata odsetek następować będzie w każdym miesiącu okresu wykorzystania kredytu w dziesiątym dniu każdego miesiąca. Wysokość należnych odsetek określana jest we franku szwajcarskim Spłata odsetek dokonywana jest w złotych, po uprzednim przeliczeniu należnych odsetek według kursu sprzedaży dewiz dla franka , zgodnie z Tabelą Kursów obowiązującą w banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana jego wysokości ma wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu ;

prawne zabezpieczenie spłaty udzielonego kredytu stanowią:

- hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 814.700 zł zabezpieczająca kapitał, odsetki i inne koszty banku, ustanowiona na nieruchomości, której zakup zostanie sfinansowany z kredytu; - cesja na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia budowy domu jednorodzinnego od ognia i innych zdarzeń losowych;

- cesja na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia domu jednorodzinnego od ognia i innych zdarzeń losowych ;

w związku z zaciągnięciem kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej, kredytobiorca oświadcza, że został poinformowany przez bank o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut oraz rozumie wynikające z tego konsekwencje;

kredytobiorca akceptuje zasady funkcjonowania kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej, w szczególności zasady dotyczące określenia kwoty kredytu w walucie obcej , sposobu uruchomienia i wykorzystania kredytu oraz warunków jego spłaty ;

wysokość marży banku ustalonej dla kredytu zgodnie z obowiązującymi w nim zasadami dotyczącymi oprocentowania, wynosi 1,32 punktów procentowych.

Do umowy zawartej przez strony znajdowały zastosowanie” Ogólne warunki kredytowania w zakresie udzielania kredytów na cele mieszkaniowe oraz kredytów i pożyczek hipotecznych w (...) Banku S.A.”, w których uregulowano m.in. sposób przekształcania kredytu złotowego na kredyt denominowany, kredytu denominowanego na kredyt złotowy oraz zmiany rodzaju waluty wymiennej kredytu przy dokonaniu odpowiednich przeliczeń według kursów dewiz zgodnie z obowiązującą w banku (...). Regulamin nie zawierał definicji Tabeli Kursów, nie określał również sposobu kształtowania wskazanych w niej kursów dewiz.

W okresie, w którym powodowie starali się o kredyt , wewnętrzne procedury u kredytodawcy przewidywały, aby klientom zainteresowanym zaciągnięciem kredytu hipotecznego w pierwszej kolejności prezentować ofertę kredytu w walucie złoty polski. Zdolność kredytową do zaciągnięcia kredytu waloryzowanego do CHF wyliczano przy wzięciu pod uwagę kwoty kapitału kredytu w złotych polskich powiększonej o 20%.

Klientów zainteresowanych zaciągnięciem kredytu waloryzowanego do waluty CHF informowano, że każda zmiana kursu waluty wpłynie na zmianę wysokości rat kapitałowo-odsetkowych wyrażonych w złotych polskich. Przedstawiano im również symulacje spłaty kredytu. Pierwsza obejmowała porównanie wysokości rat kredytu w złotych polskich i rat kredytu waloryzowanego do CHF przy aktualnym kursie kupna i sprzedaży CHF. Druga pokazywała wysokość rat kredytu waloryzowanego do CHF przy przyjęciu kursu sprzedaży CHF w wysokości kursu aktualnego podwyższonego o wartość różnicy pomiędzy maksymalnym a minimalnym kursem sprzedaży CHF z ostatnich 12 miesięcy. Klientom przedstawiano również wykres obrazujący zmiany kursu CHF w przeciągu ostatnich 12 miesięcy.

Tabela Kursów była stosowana wobec wszystkich klientów i przy wszystkich typach transakcji związanych z przeliczaniem zobowiązania wyrażonego w jednej walucie na inną.

Klienci , w tym powodowie nie pytali o to w jaki sposób jest tworzona. Byli zainteresowani głównie kursami waluty, jakie będą obowiązywały w chwili uruchamiania kredytu i przy spłacie rat.

Jak ustala w dalszym ciągu Sąd I instancji , powodowie postanowili zaciągnąć kredyt za radą doradcy finansowego. Pracownicy banku poinformowali powodów, że nie mają zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu w żądanej wysokości (400.000 zł) w walucie polskiej.

Wobec tego wybrali kredyt waloryzowany do CHF, w odniesieniu do którego ich zdolność kredytowa oceniona została pozytywnie. Czynnikiem przemawiającym za wyborem tego rodzaju kredytu była także wysokość oprocentowania oraz to , iż kurs waluty szwajcarskiej mógł podlegać tylko niewielkim wahaniom.

Powodowie przeczytali umowę przed jej podpisaniem. Chcieli negocjować wysokość rat kredytu ale nie było to możliwe. Przed wejściem w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawa antyspreadowa) powodowie nie mieli możliwości spłacania rat kredytu bezpośrednio w walucie szwajcarskiej.

W dniu 30 września 2008 r. W. S. (1) i E. S. (1) złożyli oświadczenie o ustanowieniu na rzecz banku na nieruchomości gruntowej położonej w miejscowości M. , gmina M. , składającej się z działki nr (...) o obszarze 0,0890 ha, dla której zostanie wyodrębniona księga wieczysta z księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy (...) w K., hipoteki umownej kaucyjnej do wysokości 814.700 zł w celu zabezpieczenia kapitału, odsetek i innych należności banku z tytułu zawartej umowy.

Kwota kredytu została wypłacona powodom w pięciu transzach. Pierwsza w dniu 8 października 2008r., a ostatnia 9 listopada 2010r

W trakcie trwania umowy strony zawierały aneksy do niej, zmieniające niektóre spośród postanowień Były to aneksy z 22 października 2010r, i z 1 lutego 2012r

W dniu 30 lipca 2012 r. podjęte zostały uchwały Nadzwyczajnych Walnych Zgromadzeń (...) Banku (...) S.A. (...) Banku S.A. o połączeniu spółek zgodnie z art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. poprzez przeniesienie całego majątku (...) Banku S.A. jako spółki przejmowanej, na rzecz Banku (...) S.A. jako spółki przejmującej, z równoczesnym podwyższeniem kapitału zakładowego. W dniu 7 września 2018 r. Bank (...) S.A. zmienił nazwę na (...) Bank (...) S.A.

Z dalszej części ustaleń wynika , iż za pośrednictwem ustanowionego zawodowego pełnomocnika , w dniu 11 lutego 2020r powodowie wezwali stronnę pozwaną do dokonania wzajemnych rozliczeń z tytułu umowy z dnia 17 września 2008 r., wskazując na jej nieważność z powodu niedozwolonego charakteru postanowień wskazanych w § 2 ust. 1 i 2, § 4 ust. 1a, § 9 ust. 2 i 6.

Na dokonanie rozliczeń powodowie wyznaczili pozwanemu bankowi termin 7 dni. W piśmie tym nie określili kwoty , której domagają się od drugiej strony z tytułu tych rozliczeń. . Pismo zostało doręczone stronie pozwanej w dniu 17 lutego 2020 r.

W okresie od dnia 10 listopada 2008r do 28 lipca 2020r powodowie z tytułu spłaty rat kredytu uiścili na rzecz pozwanego banku kwotę w wysokości 45.757,69 zł oraz 55.859,55 CHF.

Jak ustalił ponadto Sąd I instancji radca prawny reprezentujący stronnę pozwaną w niniejszym postępowaniu, dysponuje pełnomocnictwem do reprezentowania jej w zakresie spraw sądowych o wartości przedmiotu sporu do kwoty 1.000.000 zł. Obejmuje ono umocowanie do składania w jej imieniu wszelkich oświadczeń o charakterze materialnoprawnym – i to równoległe z oświadczeniami procesowymi, bądź też odrębnie, poza toczącym się postępowaniem sądowym lub administracyjnym, które pozostają w jakimkolwiek związku lub łączą się z przedmiotem postępowania, którego stroną lub uczestnikiem jest bank, w tym w szczególności oświadczenia w przedmiocie potrącenia wierzytelności przysługujących bankowi z wierzytelności drugiej strony postępowania oraz oświadczenia o skorzystaniu przez bank z prawa zatrzymania własnego świadczenia, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu świadczenia należnego bankowi lub nie zabezpieczy roszczenia o jego zwrot.

Pełnomocnik powodów nie posiada umocowania do odbierania w imieniu powodów oświadczeń materialnoprawnych.

Ocenę prawną roszczeń powodów , określonych przez nich jako główne , uznając je za usprawiedliwione w niemal całości, Sąd Okręgowy oparł na stwierdzeniach i wnioskach które można podsumować w następujący sposób :

a/ domagając się ustalenia nieważności umowy kredytowej zawartej z poprzednikiem prawnym strony pozwanej w dniu 17 września 2008r. powodowie dowiedli , iż legitymują się interesem prawnym w takim ustaleniu , w rozumieniu art. 189 kpc.

Możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie nie w każdej sytuacji świadczy o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Brak interesu prawnego wystąpi jedynie wówczas gdy , jak przyjął Sąd I instancji, wyrok zasądający świadczenie zapewni pełną ochronę prawną uzasadnionych interesów powoda.

Przenosząc to generalne stwierdzenie na grunt faktyczny rozpoznawanej sprawy ocenił, iż w warunkach gdy powodowie nie dokonali dotychczas pełnej spłaty kwoty kredytu wraz z liczonymi przez stronę pozwaną odsetkami, strona pozwana nadal uważa ich za swoich dłużników i będzie żądała od nich spłaty kolejnych rat zobowiązania kredytowego.

Ponadto wyrok zasądający świadczenie nie usunie wszystkich skutków prawnych umowy np. konsekwencji obciążenia rzeczowego nieruchomości E. S. (1) i W. S. (2), ustanowionego na zabezpieczenie roszczeń strony pozwanej wynikających z zawarcia umowy.

Wykreślenie wpisu hipoteki będzie możliwe dopiero na podstawie prawomocnego wyroku ustalającego nieważność jego umownej podstawy. Zatem dopiero orzeczenie tej treści, zgodne z żądaniem ustalającym kredytobiorców, zakończy definitywnie spór, zapewniając im pełną ochronę ich prawnie chronionych interesów i pozwoli na uniknięcie dalszych sporów pomiędzy stronami w przyszłości, których podstawą jest zawarta 17 września 2008r. umowa,

b/ nie mają racji kredytobiorcy gdy podstawy nieważności umowy kredytowej upatrują jej niezgodności z art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe.

Jest to umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej – franka szwajcarskiego.

Wysokość kredytu określono w złotych polskich wraz wskazaniem sposobu przeliczania jej na CHF i taka kwota wraz z mechanizmem jej przeliczania (indeksacją) odpowiadała świadczeniu głównemu stron.

Tak skonstruowane jej postanowienia odpowiadały wymaganiom ustawowym umowy kredytu, opisanym w powołanej wyżej normie prawa bankowego.

Możliwość jej zawarcia w czasie jej podpisania przez strony, wynikała ze statuowanej przez art. 353¹ kc zasady swobody umów i zastosowania instytucji umownej waloryzacji z art. 358¹ § 2 k.c.

Sąd I instancji zwrócił także uwagę na to, że po zawarciu przez strony umowy kredytu, ustawodawca wprowadził do ustawy – Prawo bankowe przepisy odnoszące się do kredytów indeksowanych do waluty obcej i kredytów denominowanych w walucie obcej. Ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r., do art. 69 ustawy dodano zapis ust. 2 pkt. 4a, zgodnie z którym umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, powinna określać w szczególności szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczenia. Na podstawie tej noweli kredytobiorca mógł dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. Ta zmiana dodatkowo potwierdziła już uprzednio istniejącą możliwość zawierania tego rodzaju umów.

Sąd powołał się także przykładowo na wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, , powołany za zbiorem Lex, który w swoim stanowisku przyjął ją dla umów zawartych przed nowelą,

c/ cytując treść art. 385¹ §1 kc uznał, że postanowienia umowy stron na które powoływali się powodowie -§ 2 ust. 1 i 2, § 9 ust. 2 i 6, oraz § 4 ust. 1a, mający w chwili jej zawierania status konsumentów w rozumieniu art. 22¹ kc, mają niedozwolony charakter.

Podsumowując szeroki wywód Sądu Okręgowego w tej materii należy wskazać, iż jego zdaniem kwestionowane postanowienia nie zostały indywidualnie uzgodnione między stronami.

Zostały przejęte ze stosowanego u strony pozwanej wzorca umownego. Z zeznań powodów wynika, że chcieli oni negocjować z bankiem wysokość rat kredytu, lecz spotkali się z odmową.

Treść kwestionowanych postanowień została jednostronnie narzucona im przez silniejszą stronę umowy - przedsiębiorcę i nie mieli na ich treść żadnego realnego wpływu.

Przyjęcie takiego wpływu byłoby możliwe przede wszystkim wówczas, gdyby konkretny zapis był z nimi negocjowany.

Z artykułu 3 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wynika, iż warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Za takie należy uznać warunki, które zostały sporządzone wcześniej i przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Przy tym ciężar wykazania, iż warunki umowy zostały indywidualnie uzgodnione obciąża przedsiębiorcę, a strona pozwana temu ciężarowi w rozpoznawanej sprawie nie sprostała.

Zakwestionowane przez E. S. (1) i W. S. (1) postanowienia umowy dotyczą głównych świadczeń stron.

Odwołując się do wybranych przez siebie i bliżej oznaczonych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego, Sąd I instancji w tym zakresie argumentował, że mechanizm indeksacji kredytu do waluty obcej wpływa na wysokość rat kredytu w złotych polskich spłacanych przez powodów.

Po pierwsze, poprzez przeliczenie kwoty kredytu wypłaconej w złotych na franka szwajcarskiego, po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia kwoty kapitału kredytu w tej walucie, jaka ma zostać przez powodów spłacona, stanowiąc podstawę do ustalenia wysokości poszczególnych rat kapitałowych w walucie szwajcarskiej.

Po drugie, poprzez przeliczanie kwoty poszczególnych rat wyrażonych w tej walucie na walutę polską, po kursie wskazanym w umowie, dochodzi do ustalenia wysokości rat spłacanych finalnie przez kredytobiorców. Nie można przy tym pominąć, że zastosowanie mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej pozwala na ustalenie oprocentowania kredytu w odniesieniu do stawki referencyjnej adekwatnej do tej / obcej / waluty – w wypadku umowy stron LIBOR 3-miesięczny.

Mechanizm indeksacji kredytu do waluty obcej kształtuje więc w sposób bezpośredni zasady, według których powodowie spełniają swoje podstawowe obowiązki wynikające z umowy spłaty kredytu wraz z odsetkami.

Wszystkie kwestionowane przez powodów postanowienia umowy tj. § 2 ust. 1 i 2, § 4 ust. 1a oraz § 9 ust. 2 i 6, składają się razem na klauzulę ryzyka walutowego.

Ich treść nie została określona jednoznacznie.

Pojęcie to, z punktu widzenia zastosowania art. 385¹ §1 kc, należy wyklądać zgodnie z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, czyli mają one mieć treść wyrażoną z wykorzystaniem prostego i zrozumiałego języka czyli w ten sposób aby zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji.

Warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez klienta banku zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny człowiek / przeciętny konsument /, mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych.

Postanowienia umowy stron do których odwołują się powodowie tego wymagania nie spełniają.

Przed zawarciem umowy kredytu z dnia 17 września 2008 r. bank nie przekazał powodom we właściwy sposób informacji dotyczących ryzyka kursowego, dzięki którym mogliby się oni orientować co do przewidywalnych poziomów wzrostu lub spadku kursów waluty szwajcarskiej oraz wpływu wzrostu lub spadku tych kursów na ich obciążenie ekonomiczne związane z umową.

Jak wynika z dokonanych ustaleń, kredytobiorcy potrzebowali środków finansowych na zakup nieruchomości i wybudowanie na niej budynku mieszkalnego, czyli na inwestycję związaną ze spełnianiem ich podstawowych potrzeb życiowych.

Nieruchomość miała zostać nabyta za środki pieniężne w złotych, w tej samej walucie powodowie chcieli spłacać raty kredytu. Zdecydowali się na kredyt indeksowany do waluty obcej tylko dlatego, iż nie mieli zdolności kredytowej do uzyskania kredytu w potrzebnej im wysokości w złotych.

Nie można twierdzić, że powodowie nie byli w ogóle świadomi tego, że kurs CHF może wzrosnąć. Jednak same postanowienia umowy tworzące mechanizmy przeliczania ich zobowiązania według tego kursu nie dawały jasnego obrazu powiązań pomiędzy wysokością kwoty kredytu wypłaconej powodom w złotych polskich i wysokością rat kredytu spłacanych przez nich również w złotych polskich, a kursami CHF i ich wpływu na wysokość salda kredytu oraz rat kredytu w walucie złoty polski.

Mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty obcej powodował natomiast, że wysokość obciążenia powodów związanego ze spłatą kredytu, w całym okresie 30 lat obowiązywania umowy, podlegać mogła dużym wahaniom. Za sytuację niekorzystną dla powodów należy uznać wzrost wysokości rat spłacanych w złotych polskich nie tyle w całym okresie, na który zawarta została umowa, lecz nawet przez pewien jego wycinek, obejmujący kilka - kilkanaście miesięcy. Rata kredytu, jak argumentował Sąd I instancji, jest comiesięcznym znaczącym obciążeniem dla kredytobiorców, a jej nieuregulowanie wiązać się może z bardzo niekorzystnymi dla nich konsekwencjami - począwszy od naliczania odsetek karnych za opóźnienie w spłacie raty, skończywszy na wypowiedzeniu umowy kredytu i postawieniu całego zobowiązania w stan natychmiastowej wykonalności. Nawet więc okresowy, znaczący wzrost raty kredytu może prowadzić do poważnego zachwiania ich płynności finansowej.

W ocenie Sądu I instancji należyta informacja o obciążającym E. S. (1) i W. S. (1) ryzyku kursowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej powinna polegać co najmniej na:

- okazaniu kredytobiorcom wykresu obrazującego zmiany kursów waluty obcej na przestrzeni co najmniej od 2000 r. do lipca – sierpnia 2008 r.,
- wyjaśnieniu, że kwota kredytu w walucie polskiej zostanie przeliczona na kwotę w walucie obcej po kursie waluty, jaki będzie obowiązywał zgodnie z umową w dniu wypłaty kwoty kredytu w poszczególnych jej częściach / transzach;
- uprzedzeniu ich, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu w walucie obcej – przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji tego, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie obcej przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy kursem aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;
- wyjaśnieniu, że raty kapitałowe kredytu będą wyrażone w walucie obcej i zostaną wyliczone na podstawie salda kapitału kredytu wyrażonego w tej walucie.

Informacje przekazane powodom przez poprzednika prawnego strony pozwanej nie zawierały tych danych, zupełnie pomijając np. tę o możliwości wzrostu samego salda kredytu wyrażonego w walucie polskiej.

Ze względu na niedoinformowanie powodów o ryzyku kursowym nie mogli oni prawidłowo ocenić wpływu wahań kursów waluty szwajcarskiej CHF na ich sytuację ekonomiczną. Brak należytej informacji o ryzyku kursowym i jego

skutkach przesądza, że kwestionowane postanowienia umowy nie mogą zostać uznane za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przyjęty mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty obcej minimalizował zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie banku. Niezależnie od wysokości kursów waluty obcej do złotówki, otrzymywał od kredytobiorców kwoty rat odpowiadające wartością kwocie raty wyrażonej w CHF – czyli w każdym wypadku kwoty otrzymane od powodów pokrywały zobowiązania kredytodawcy, zaciągnięte celem sfinansowania kredytu.

Natomiast zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie powodów nie było w żaden sposób ograniczone. Powodowie pobrali kwotę kredytu w walucie złoty polski i spłacali ją również z wykorzystaniem środków pieniężnych w tej walucie. W umowie nie było żadnego mechanizmu, który gwarantowałby, że przy zmianach kursów waluty obcej obciążenie powodów z tytułu spłaty kapitałowej części rat kredytu nie będzie wzrastało i że ostatecznie kwota spłaconych przez powodów rat kapitałowych nie przekroczy wypłaconego im kapitału kredytu. Ryzyko kursowe zostało więc rozłożone pomiędzy stronami w nierównomierny sposób. Należy przy tym podkreślić, że ten brak równomierności w ponoszeniu ryzyka kursowego nie był powodom wiadomy, ponieważ nie uzyskali na ten temat żadnych informacji od drugiej strony.

Jednocześnie trudno jest przyjąć, że bank nie zdawał sobie sprawy z ryzyka walutowego obciążającego powodów. Umowa kredytu została zawarta z wykorzystaniem opracowanego przez bank wzoru, z pewnością znał on więc zasady działania mechanizmu indeksacji kredytu do waluty CHF i jego przełożenie na wysokość salda kredytu i rat kredytu spłacanych przez powodów w walucie złoty polski. Bank był również świadomy tego, że powodowie będą spłacali raty kredytu wykorzystując do tego uzyskiwane przez nich środki finansowe w walucie złoty polski – przed zawarciem umowy uzyskał od powodów informacje o uzyskiwanych przez nich dochodach, ponieważ informacja ta była konieczna dla oceny ich zdolności kredytowej. Było więc dla strony pozwanej jasne, że wszelkie wahania kursów waluty CHF będą miały przełożenie na rzeczywiste obciążanie powodów z tytułu umowy kredytu.

Brak należytego poinformowania kredytobiorców o ciężącym na nich ryzyku kursowym i przerzuceniu na nich jego konsekwencji w całości uzasadnia ocenę zgodnie z którą postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji rażąco naruszają interesy małżonków S. jako konsumentów. Została im więc odebrana możliwość podjęcia rozsądnej i przemyślanej decyzji, opartej na pełnym rozważeniu wad i zalet zaproponowanej umowy kredytu

Postanowienia opisujące sposób indeksacji są – zdaniem Sądu Okręgowego – sprzeczne z dobrymi obyczajami.

W stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami dobre obyczaje wymagają, aby w sytuacji, gdy przewidywany rozmiar obciążeń związanych z długoterminowym zobowiązaniem nie jest możliwy do oceny na podstawie informacji, które powinien posiadać każdy rozsądny konsument, przedsiębiorca mu takich informacji udzielić. Powodowie ich nie uzyskali. Wbrew dobrym obyczajom jest także, stwierdzona w rozstrzyganej sprawie sytuacja, w której postanowienia umowy gwarantują minimalizację zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie przedsiębiorcy - banku, bez takich gwarancji dla słabszej strony umownego stosunku zobowiązaniowego. Taki rozkład ryzyka narusza równowagę kontraktową pomiędzy nimi na niekorzyść konsumenta.

To, że na podstawie aneksu nr (...) do umowy powodowie mogli regulować swoje zobowiązanie w walucie szwajcarskiej jest dla omawianego zagadnienia bez znaczenia dlatego, że ocena zapisów umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. następuje z uwzględnieniem okoliczności, które miały miejsce przed zawarciem umowy.

Taki sam niedozwolony charakter, mają też postanowienia umowy z dnia 17 września 2008r, które składają się na tzw. klauzulę indeksacyjną.

Zgodnie z umową stron przewidywała ona, że wzajemne zobowiązania przeliczane będą według kursów waluty CHF określonych w Tabeli Kursów banku. Kwota transz kredytu wypłacanych powodom w złotych polskich miała być przeliczana na kwotę w walucie szwajcarskiej według kursu kupna zgodnie z Tabelą w dniu wykorzystania transzy. Kwoty rat kredytu uiszczanych przez powodów w złotówkach miały natomiast być przeliczane na kwoty we franku

według kursu sprzedaży tej waluty zgodnie z Tabelą Kursów , obowiązującą u poprzednika prawnego strony pozwanej w dniu spłaty .

Ani w umowie ani w dokumentach stanowiących jej integralne części nie ma żadnego postanowienia, które definiowałoby, czym jest Tabela, ani w jaki sposób dane w niej zawarte są przez bank [jednostronnie] ustalone. Takiej informacji kredytobiorcy nie uzyskali także od pracowników (...) bank SA przy zawieraniu umowy.

Postanowienia składające się na omawianą klauzulę są, zdaniem Sądu Okręgowego sprzeczne z dobrymi obyczajami , a także rażąco naruszają interesy powodów jako konsumentów dlatego , iż przy braku określenia jakichkolwiek zasad, według których kształtowany miał być kurs kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego mógł być kształtowany przez bank w sposób dowolny.

Bez znaczenia pozostaje przy tym okoliczność , iż kursy określone w Tabeli nie odbiegały od kursów rynkowych. Postanowienia umowy kredytu w tym zakresie były niejasne, a poprzednik prawny strony pozwanej mógł oznaczyć w niej kursy kupna i sprzedaży dowolnie bez żadnego odniesienia do obiektywnych kryteriów, kierując się wyłącznie własnym uznaniem, opartym na dających się zweryfikować kryteriach,

d/ rozważając skutki usunięcia postanowień ocenionych jako niedozwolone dla ważności umowy stron, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że możliwość dalszego jej obowiązywania jest wyłączona.

Oto bowiem po usunięciu kwestionowanych postanowień umowa kredytu przybrałaby kształt umowy kredytu złotówkowego, bez indeksacji do franka szwajcarskiego z oprocentowaniem określonym według stawki referencyjnej LIBOR 3M.

Gdy uwzględnić, iż postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji dotyczą głównych świadczeń stron , a ich wprowadzenie pozwoliło na zastosowanie w umowie oprocentowania według stawki referencyjnej odpowiedniej dla waluty szwajcarskiej , usprawiedliwionym jest wniosek zgodnie z którym poprzednik prawny strony pozwanej nie zaoferowałby powodom umowy kredytu w złotych polskich nieindeksowanego , z oprocentowaniem opartym o stawkę referencyjną LIBOR 3M. Równocześnie powodowie z uwagi na wysokość rat , nie byłoby zainteresowani zawarciem umowy złotowej z wyższym oprocentowaniem, opartym o stawkę referencyjną WIBOR. Na te warunki nie zgodziłaby się także druga strona ponieważ , jak wynika z ustaleń, powodowie nie mieli zdolności kredytowej aby zawrzeć umowę obejmującą zobowiązanie w złotym. W tej sytuacji nie można zasadnie mówić o tym , że umowa na tych warunkach byłaby objęta zgodnym zamiarem jej stron.

Stąd potwierdzenie abuzywności postanowień umownych wskazanych przez E. S. (1) i W. S. (1) prowadzi do uznania umowy z dnia 17 września 2008r w całości za nieważną.

W tym kontekście Sąd I instancji zwrócił też uwagę , iż powodowie konsekwentnie, od samego początku postępowania domagali się ustalenia tej treści, nie będąc zainteresowanymi w dalszym związaniu stron umową, zdając sobie przy tym sprawę z konsekwencji finansowych, które zrodzą wynikające z takiego ustalenia wzajemne rozliczenia finansowe z kredytodawcą.

e/ uznając , że dochodzone przez kredytobiorców żądanie zapłaty jest co do zasady , a w zakresie wysokości bez mała , w całości uzasadnione, Sąd Okręgowy argumentował , iż w warunkach nieważności umowy świadczenia spełnione przez powodów na jej podstawie są nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. , podlegając zwrotowi na mocy art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c.

Z ustaleń dokonanych w postępowaniu wynika , iż do dnia 29 lipca 2021 r. E. S. (1) i W. S. (1) świadczyli wobec strony pozwanej kwoty w wysokości 45.757,69 zł oraz 55.859,55 CHF. Takie właśnie sumy Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów.

Ponieważ kredytobiorcy są małżonkami , a ich majątek jest objęty ustawowym ustrojem wspólności świadczenia te zostały zasądzone na ich rzecz łącznie.

Odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 45.757,69 zł oraz od kwoty 55.789,66 CHF zostały zasądzone od dnia 6 sierpnia 2020 r. tj. dnia następnego po doręczeniu stronie pozwanej odpisu pisma powodów z dnia 25 czerwca 2020 r. zawierającego rozszerzenie powództwa o roszczenie o zapłatę.

Natomiast od kwoty 69,89 CHF od dnia 17 września 2020 r. tj. dnia następnego po doręczeniu stronie pozwanej odpisu pisma powodów z dnia 8 września 2020 r. zawierającego rozszerzenie powództwa w zakresie roszczenia o zapłatę o wskazaną wyżej kwotę.

W pozostałym zakresie żądanie odsetkowe zostało oddalone dlatego , iż przed wniesieniem tych pism procesowych kredytobiorcy nie wzywali strony pozwanej do zapłaty konkretnych kwot tytułem rozliczenia świadczeń dla których podstawą była uznana za nieważną umowa,

f/ podniesiony przez pozwaną bank zarzut potrącenia wierzytelności wzajemnej wobec pretensji finansowej powodów z tytułu spłaconej części kredytu jest, zdaniem Sądu I instancji nieuzasadniony.

Chociaż pełnomocnik strony pozwanej posiadał umocowanie do składania w jej imieniu oświadczeń materialnoprawnych, w tym oświadczenia o potrąceniu, tym nie mniej pełnomocnik powodów nie posiadał umocowania do przyjmowania w ich imieniu oświadczeń o takim charakterze.

Brak takiego umocowania był przy tym stronie pozwanej znany albowiem adwokat reprezentujący E. S. (1) i W. S. (1) informował o tym w piśmie procesowym, a także podczas rozprawy w dniu 15 września 2021 r.

Mimo to oświadczenie o potrąceniu nie zostało złożone bez[pośrednio powodom mimo , że ich adres korespondencyjny był bankowi znany , a oboje byli obecni na rozprawie w dniu 4 listopada 2020 r., kiedy składali zeznania w charakterze stron. Strona pozwana z żadnej z tych możliwości bezpośredniego złożenia oświadczenia adresatom nie skorzystał .

Sąd I instancji wskazał również , że sam zarzut potrącenia był w zakresie treści nieprecyzyjny , co także było przyczyną uznania go za nieskuteczny.

Podkreślił, iż bank wskazał, w nim , iż wierzytelności powodów o zapłatę, z którymi chciał potrącić wierzytelność wzajemną o zwrot kwoty udzielonego kredytu, to te , które dochodzą przeciwko niemu. W momencie złożenia oświadczenia- co nastąpiło w treści odpowiedzi na pozew z dnia 9 czerwca 2020r - takich wierzytelności kredytobiorcy jeszcze nie dochodzili, rozszerzając o nie żądanie na dalszym etapie postępowania,

g/ z tych samych powodów , za nieskuteczny Sąd Okręgowy uznał podniesiony przez stronę pozwaną zarzut zatrzymania. Jego zdaniem jego uwzględnienie nie było możliwe także dlatego ,że jego podniesienie miało charakter warunkowy - niedopuszczalny w przypadku jednostronnych oświadczeń woli o charakterze prawo kształującym,

h/ podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia nie jest w ocenie Sądu niższej instancji usprawiedliwiony gdyż został sformułowany jedynie na wypadek uwzględnienia roszczenia powodów zgłoszonego przez nich jako ewentualne[uznania za nieskuteczne ściśle określonych postanowień umownych oraz zasądzenia na rzecz kredytobiorców wynikającej stąd nadpłaty w spełnionych świadczeniach]. W warunkach gdy to roszczenie do którego odnosi się omawiany zarzut w ogóle nie było przedmiotem oceny Sądu , on sam nie mógł być oceniony jako zasadny.

Jednak w drodze uwag czynionych na marginesie, Sąd jednak się do niego odniósł podnosząc , że roszczenie powodów o zwrot kwot zapłaconych stronie pozwanej tytułem spłaty kredytu podlega sześcioletniemu terminowi przedawnienia. Jako że zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia, bieg terminu przedawnienia roszczenia należy liczyć od dnia,

w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność prowadzącą do jego wymagalności w najwcześniejszym możliwym terminie.

Najwcześniejszy możliwy termin, w którym powodowie mogli się domagać od strony pozwanej zwrotu świadczenia, nastąpił w momencie kiedy dowiedzieli się oni o tym, że umowa wiążąca ich z bankiem jest nieważna.

W przypadku małżonków S. był to początek 2020r , kiedy zażądali wobec banku dokonania wzajemnych rozliczeń z tytułu spełnionych świadczeń.

Jest wobec tego oczywiste , że wniesienie pozwu przez nich w dniu 6 marca 2020r nie nastąpiło w warunkach wcześniejszego upływu tego terminu.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu była norma art. 98 §1 i 3 kpc i zasada odpowiedzialności za wynik sprawy w ramach zastosowania której strona pozwana została uznana za przerywającą sprawę w całości.

Apelacją od tego orzeczenia strona pozwana objęła punkty 1,2 i 4 jego sentencji , we wniosku środka odwoławczego domagając się w pierwszej kolejności wydania przez Sąd II instancji orzeczenia reformatoryjnego którym powództwo zostanie oddalone w całości , a powodowie obciążeni kosztami procesu i postępowania apelacyjnego.

Ewentualnie skarżący bank wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Środek odwoławczy został oparty na zarzutach :

- naruszenia prawa procesowego , w sposób mający dla treści zaskarżonego orzeczenia istotne znaczenie , a to :

a/ art. 233 §1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i zastąpienie jej oceną dowolną w odniesieniu do postanowień §2 , §4 oraz §9 ust. 1 i 2 umowy stron , co doprowadziło do niepoprawnego przyjęcia , iż kredytobiorcy nie zostali rzetelnie poinformowani o ryzyku walutowym mimo , że z ich treści wynika , iż tego rodzaju informacja została im przekazana. Podnoszonej wady bank upatrywał także w wadliwej ocenie zeznań powodów co do nie poinformowania ich o mechanizmie indeksacji , niemożliwości negocjowania warunków umowy oraz ryzyku walutowym , mimo , iż ocena prawidłowa powinna prowadzić do wniosków odmiennych, zgodnie z którymi zdawali oni sobie sprawę z jakim ryzykiem łączy się zawarcie umowy kredytu indeksowanego i warunki umowy , także w tym zakresie, akceptowali.

Wskazywana nieprawidłowość , zdaniem skarżącego, polegała również na przyjęciu przez Sąd I instancji , iż bank mógł swobodnie kształtować kursy walut obcych na potrzeby przygotowania Tabeli Kursów , podczas gdy na kryteria ich ustalenia skarżący bank i jego poprzednik prawny nie mieli wpływu,

b/ art. 156¹ w zw z art. 212§2 kpc w następie nie poinformowania powodów przez Sąd o wszystkich ewentualnych konsekwencjach uznania części postanowień umownych za abuzywne mimo , że stanowiło to jego obowiązek,

c/ art. 235⁽²⁾ §1 pkt 2 w zw. z art. 227 kpc oraz 278 §1 kpc wobec niezasadnego pominięcia przez Sąd wnioskowanych przez skarżący bank dowodów z zeznań pracownika banku E. S. (2) oraz opinii biegłego z zakresu bankowości dla ustalenia okoliczności wskazanych we wniosku strony pozwanej mimo , iż zarówno zeznanie świadka jak i opinia służyły potwierdzeniu faktów istotnych dla rozstrzygnięcia. Wskazana nieprawidłowość miała polegać także na nie przeprowadzeniu wnioskowanych przez bank dowodów z dokumentów , które zdaniem strony skarżącej , miały istotne znaczenie dla ustaleń doniosłych z punktu widzenia rozstrzygnięcia.

- naruszenia prawa materialnego poprzez nieprawidłowe zastosowanie lub wadliwą wykładnię następujących norm:

1. art. 385¹ §1 kc wobec niezasadnego uznania przez Sąd I instancji , że przedmiotem oceny na podstawie tego przepisu są poszczególne jednostki redakcyjne umowy stron , zamiast oceny traktowanych indywidualnie norm wynikających z

tych jednostek. Dotyczy to w szczególności zawartych w umowie klauzul ryzyka walutowego i klauzuli kursowej. Wada dotycząca klauzuli ryzyka walutowego na tym, że Sąd Instancji podał ją ocenie z punktu widzenia niedozwolonego charakteru w sytuacji, gdy jest ona wyłączona z takiej oceny albowiem dotyczy głównego przedmiotu świadczeń stron i została sformułowana w sposób jednoznaczny. Zdaniem strony skarżącej ryzyko kursowe ma ze swojej natury charakter nieograniczony czego Sąd Okręgowy niepoprawnie stosując ten przepis, nie dostrzegł.

Kolejna nieprawidłowość zastosowania tej normy miała polegać na tym, że obydwie wskazane wyżej klauzule uznał za sprzeczne z dobrymi obyczajami i za rażąco naruszające interesy powodów jako konsumentów. Zdaniem skarżącego gdyby nawet te ocenę podzielić to odnosi się ona może tylko do klauzuli kursowej.

W ocenie strony apelującej Sąd naruszył ten przepis także w ten sposób, że oceniając jako abuzywne obydwie klauzule uznał, iż umowa nie może nadal obowiązywać mimo, że nawet po wyeliminowaniu klauzuli kursowej strony nadal mogą nią być w dalszym ciągu związane [przy przejęciu, że zastosowanie będzie miał kurs waluty szwajcarskiej publikowany przez Narodowy Bank Polski]

Zdaniem strony pozwanej podnoszona nieprawidłowość polega także na tym, że Sąd I instancji uznał umowę stron za nieważną mimo, że możliwym było dalsze obowiązywanie umowy tym bardziej, że na podstawie aneksu nr (...) do niej powodowie mogli regulować swoje zobowiązanie kredytowe w walucie szwajcarskiej, a nawet w warunkach uznania klauzuli kursowej za niedozwoloną, w jej miejsce mogły zostać zastosowane inne przepisy prawa, tym bardziej, iż takiej możliwości nie wyklucza także orzecznictwo TSUE, służące wykładni dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Strona skarżąca powołała przy tym, jako pominięte nietrafnie przez Sąd I instancji w tym zakresie, przepisy art. 65 §1 i 2, 56 kc w zw z art. 41 prawa wekslowego, art. 58 §1 kc w zw z art. 385¹ §1 i 2 kc oraz 56 kc w zw. z art. 358 §2 kc, których niezastosowanie uczyniła przedmiotami odrębnych zarzutów materialnych,

2. art. 65 §2 kc w zw. z art. 58 §3 kc jako następstwa ich niezastosowania a w dalszej konsekwencji uznania, że po wyeliminowaniu postanowień ocenionych jako niedozwolone, nie można potwierdzić zgodnego zamiaru stron co do zawarcia umowy o treści ich pozbawionej,

3. art. 69 ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 385¹ §1 i 2 kc wobec nie uwzględnienia, iż na podstawie tego przepisu mimo wyeliminowania postanowień abuzywnych, umowa stron nadal może być wykonywana,

4. art. 410 §1 i 2 kc w zw z art. 405 kc jako następstwa uznania dochodzenia przez powodów żądania zapłaty za uzasadnione mimo, iż brak było ku temu rzeczywistych podstaw w sytuacji gdyż umowa z dnia 17 września 2008r nie mogła być uznana za nieważną,

5. art. 498 §2 kc w zw z art. 499 kc wobec nietrafnego niezastosowania tego przepisu i nie uwzględnienie zarzutu potrącenia wierzytelności wzajemnej podniesionego przez bank, w warunkach gdy zarzut ten, sformułowany jako ewentualny, był skuteczny,

6. art. 496 kc w zw z art. 497 kc wobec niezasadnego nieuwzględnienie zarzutu zatrzymania mimo, że był sformułowany skutecznie,

7. art. 498 kc w zw z art. 91 kpc poprzez niezasadną ocenę Sądu I instancji, zgodnie z którą pełnomocnictwo procesowe, którym legitymował się adwokat reprezentujący kredytobiorców nie był umocowany do odbioru oświadczeń materialnoprawnych banku /złożonych za pośrednictwem jego pełnomocnika / o potrąceniu oraz skorzystaniu z zarzutu zatrzymania.

Zdaniem strony skarżącej nawet gdyby podzielić tę argumentację to reprezentowani przez niego powodowie od chwili ich złożenia przez bank mogli się z nim zapoznać.

(...) Bank (...) SA domagał się przeprowadzenia przed Sądem Odwoławczym dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości, zeznań świadka E. S. (2) oraz z dokumentów, które nie zostały uwzględnione przez Sąd Okręgowy jako niedoniosłe dla rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny nie będzie w tym miejscu przytaczał bardzo obszernej, a przy tym ponad rzeczywista potrzeb rozbudowanej redakcyjnie na czterdziestu dwóch stronach /k. 406 v- 427 v akt /, argumentacji strony skarżącej mającej wspierać stawiane zarzuty. Jest to bowiem, z przyczyn teleologicznych, zbędne. Wskazać jedynie należy, że jest ona w istocie powtórzeniem tego stanowiska, które strona pozwana prezentowała w toku postępowania rozpoznawczego przed Sądem I instancji.

Odpowiadając na apelację powodowie domagali się jej oddalenia jako pozbawionej uzasadnionych podstaw oraz przyznania na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sprzeciwili się także przeprowadzaniu w postępowaniu apelacyjnym wnioskowanych przez skarżący bank dowodów, podnosząc, że są one dla rozstrzygnięcia niedoniosłe, a nadto spóźnione w rozumieniu art. 381 kpc.

W motywach swojego stanowiska podtrzymali dotąd prezentowana w postępowaniu argumentację podkreślając, że od jego początku, domagali się rozliczenia wzajemnych świadczeń ze stroną pozwana, nie będąc zainteresowanymi w dalszym obowiązywaniu umowy zawartej w dniu 17 września 2008r, uznając ją za nieważną z powodu niedozwolonego charakteru wskazywanych przez siebie jej postanowień.

Podkreślali także brak uprawnienia Sądu do zastępowania, [w dążeniu do utrzymania umowy], ich innymi, wynikającymi z obowiązujących w polskim porządku prawnym, norm. Wskazywali również, że już wówczas zdawali sobie sprawę z konsekwencji finansowych ustalenia jej nieważności.

Powtórzyli również argumenty na podstawie których oceniali zarzuty potrącenia i zatrzymania za nieskuteczne.

Taką treść miały także pochodzące od każdego z powodów oświadczenia datowane na 31 marca 2022r, skierowane przez nich do Sądu Apelacyjnego / k. 477, 478 akt /.

Takie stanowisko powtórzył jeszcze raz pełnomocnik powodów na rozprawie apelacyjnej w dniu 6 czerwca 2023 / por. zapis dźwiękowy minuty 14-18, zapis skrócony k. 503 v akt/.

Z treści odpisu zupełnego aktu małżeństwa stron / por. k. 481 akt/ wynika, że w dniu 4 kwietnia 2022r orzeczony został rozwód małżeństwa powodów, a E. S. (1) powróciła do swojego panieńskiego nazwiska - K.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy strony pozwanej nie jest uzasadniony i podlega oddaleniu.

Nie można podzielić żądanego z zarzutów na których opiera się jego konstrukcja.

Rozpoczynając ich ocenę od zarzutów procesowych oraz podnoszonych nieprawidłowości w zakresie ustaleń faktycznych, wskazać na wstępie należy, iż zarzut procesowy jest uzasadniony jedynie wówczas, gdy spełnione zostaną równocześnie dwa warunki.

Strona odwołująca się do niego wykaże, że rzeczywiście sposób postępowania Sądu naruszał indywidualnie oznaczoną normę [normy] formalne. Jednocześnie nieprawidłowości te prowadziły do następstw, które miały istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia.

Nieco inaczej kwestię tę ujmując, zarzut procesowy jest usprawiedliwiony jedynie wówczas, jeżeli zostanie dowiedzione, że gdyby nie potwierdzone błędy proceduralne Sądu niższej instancji, orzeczenie kończące spór stron miałoby inną treść.

Z kolei skuteczne podniesienie zarzutu naruszenia art. 233 §1 kpc i funkcjonalnie z nim powiązanego zarzutu / zarzutów / faktycznych , wymaga od strony wykazania na czym, , w odniesieniu do zindywidualizowanych dowodów , polegała nieprawidłowość postępowania Sądu, w zakresie ich oceny i poczynionych na jej podstawie ustaleń.

W szczególności strona ma wykazać dlaczego obdarzenie jednych dowodów wiarygodnością czy uznanie, w odróżnieniu od innych, szczególnego ich znaczenia dla dokonanych ustaleń , nie da się pogodzić z regułami doświadczenia życiowego i [lub] zasadami logicznego rozumowania , czy też przewidzianymi przez procedurę regułami dowodzenia.

Nie oparcie stawianego zarzutu na tych zasadach , wyklucza uznanie go za usprawiedliwiony, pozostając dowolną , nie doniosłą z tego punktu widzenia polemiką oceną i ustaleniami Sądu niższej instancji.

/ por. w tej materii , wyrażające podobne stanowisko , powołane tylko przykładowo, orzeczenia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2001, sygn. IV CKN 970/00 i z 6 lipca 2005, sygn. III CK 3/05 , obydwa powołane za zbiorem Lex/

Dopóty , dopóki ocena przeprowadzona przez Sąd mieści się w granicach wyznaczonych przez tę normę procesową i nie doznały naruszenia wskazane tam jej kryteria , Sąd Odwoławczy obowiązany jest ocenę tę , a co za tym idzie także wnioski z niej wynikające dla ustaleń faktycznych , aprobować .

Uwzględniając przedstawione generalia i przez ich pryzmat analizując ponad rzeczywistą potrzebę rozbudowaną redakcyjnie formę weryfikowanych zarzutów [nie tylko formalnych i faktycznych ale także materialnych] jak również uwzględniając także powołane dla ich uzasadnienia , także zbędnie rozbudowane motywy , uznać należy , że powołana motywacja , wyklucza uznanie ich za uzasadnione .

W miejsce rzeczowej, opartej na wskazanych wyżej kryteriach , odniesionej do indywidualnie oznaczonych dowodów [i opartych na wnioskach z tej oceny ustaleń faktycznych , które przez to miałyby być dotknięte podnoszonymi nieprawidłowościami] , polemiki ze sposobem postępowania Sądu Okręgowego , skarżący ogranicza się do przeciwstawienia jego stanowisku własnej wersji tak oceny dowodów jak i faktów doniosłych dla rozstrzygnięcia , zdaniem banku, poprawnej.

Nieprawidłowość Sądu na której zarzuty te zostały oparte , zgodnie z argumentacją apelanta - sprawdza się do tego ,że nie przyjął on wersji zdarzeń towarzyszących zawarciu umowy kredytowej , interpretacji jej postanowień w tym w szczególności wynikających z §2 ust. 1 i 2 , §4 ust 1 a i §ust. 2 i 6 umowy z dnia 17 września 2008r , którą skarżący uznaje za prawidłową, a jego zdaniem , w jej w świetle , nie ma podstaw do uznania umowy za nieważną dla braku niedozwolonego charakteru tej części postanowień , które tak kwalifikują powodowie , a za nimi Sąd I instancji.

Już stwierdzenie takiego sposobu motywowania stawianych zarzutów wystarcza dla oparcia ich obu.

Jedynie na marginesie i dla porządku należy dostrzec , że zarzucając błąd oceny zeznań powodów w zakresie braku możliwości negocjowania postanowień umowy czy też niedostatecznego informowania ich przez pracowników banku o ryzyku walutowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego, czy też wady ustaleń w zakresie swobody banku w określeniu danych kursowych zawartych w Tabeli Kursów, strona pozwana opiera swoje stanowisko na własnej interpretacji wskazanych postanowień umowy stron albo też wyciąga korzystne dla swojego stanowiska procesowego wnioski ze sposobu postępowania kredytobiorców w tym szczególnie W. S. (1), przy czynnościach poprzedzających podpisanie umowy i z aprobaty kredytobiorców dla postanowień wynikających z wzorca stosowanego przez poprzednika prawnego strony pozwanej.

Już w tym miejscu należy także dodać , że ocena abuzywności postanowień umowy kredytowej następuje według stanu na dzień jej podpisania , stąd to , czy kursy walut ujęte w Tabeli Kursów stosowanej przez (...) Bank SA miały czy też nie charakter rynkowy , nie miało dla tej oceny znaczenia.

Relevantne było dla dokonywanej oceny to , że w chwili związania się umową z bankiem małżonkowie S. nie mieli żadnego wpływu na to , w jaki sposób wielkości wskazane w Tabeli stosowanej przez bank będą kształtowane.

Tym samym to na nich zostało przerzucone w całości wynikające stąd ryzyko wzrostu kursu [ryzyko walutowe]

Samo potwierdzenie przez powodów w drodze oświadczeń podpisanych wobec drugiej strony, uzyskania pewnych informacji o tym ryzyku oraz nie oznacza , że tym samym , iż kredytobiorcy mieli pełną , zapewnioną przez bank wiedzę o skali ryzyka walutowego związanego z możliwym przyszłym rozmiarem ich świadczenia, które przez trzy dekady mieli spełniać wobec kredytodawcy.

Trzeba przy tym wskazać jeszcze , iż z ustaleń dokonanych w sprawie wynika , iż kredytobiorcom nie przedstawiono przygotowanej , w granicach ówczesnych możliwości wyznaczonych dostępnymi danymi o zmienności kursów CHF wobec złotówki dłuższym czasie , a przy tym rzetelnej , transparentnej i przystępnej w formie , dla osób nieprzygotowanych profesjonalnie, symulacji rozmiarów ich świadczenia w zależności od potencjalnej zmiany kursów waluty szwajcarskiej w czasie mimo , że mieli się zobowiązać z bankiem zobowiązanie na trzydzieści lat. Kredytodawcy nie uzyskali też, w ten sam sposób udzielonej , informacji o tym jak potencjalna zmiana kursu wpłynie nie tylko na wymiar rat kapitałowo odsetkowych , które ich będą obciążać ale również jak ta zmiana wpływać będzie na ogólne saldo wzajemnych zobowiązań .

Odwołując się do wskazanej wyżej generalnej reguły zgodnie z którą zarzut procesowy jest uzasadniony jedynie wówczas , gdy podnoszony tego rodzaju błąd Sądu niższej instancji miał wpływ na ostateczny wynik sprawy, jako niezasadne , właśnie dla braku takiej zależności , należy ocenić pozostałe sformułowane przez stronę pozwaną zarzuty procesowe.

W warunkach , gdy powodowie - o czym była już uprzednio szerzej mowa , stanowczo od samego początku postępowania nie byli zainteresowani dalszym związaniem umową z bankiem i zdawali sobie sprawę [pouczeni już przez swojego pełnomocnika przed procesem] o konsekwencjach finansowych ewentualnego ustalenia jej nieważności . W tych okolicznościach Sąd II instancji uznał , że ponowne kierowanie do małżonków S. pouczenia o takich następstwach jest niecelowe.

Dalszy przebieg postępowania , na jego odwoławczym etapie - także już wcześniej zrelacjonowany - tylko potwierdził trafność tego stanowiska. Wszystko to tym bardziej czyni stawiany przez stronę pozwaną zarzut naruszenia art. 156¹ kpc w zw z art. 212 §2 kpc nieuzasadnionym.

Zarzuty naruszenia art. 235²§1 pkt 2 w zw. z art. 227 i 278 §1 kpc nie są uzasadnione dlatego , że nie przeprowadzenie dowodów wnioskowanych przez stronę skarżącą , które za ich pośrednictwem jest krytykowane nie miało wpływu na wynik sprawy.

W szczególności przy przyjęciu przez Sąd I instancji - ocenionego jako trafne stanowiska zgodnie z którym ocena abuzywności postanowień umownych następuje na dzień zawarcia umowy i bez znaczenia dla niej pozostaje sposób jej wykonywania w tym zamiany w zakresie praw i obowiązków stron po tej dacie , jak również fakt , że Sąd nie jest uprawniony do zastępowania postanowień uznanych za abuzywne innymi , wynikającymi z treści norm obowiązujących w prawie krajowym , a powodowie stanowczo nie byli zainteresowani w utrzymaniu umowy pozbawionej tych niedozwolonych postanowień , prowadzenie tych dowodów , których Sąd Okręgowy nie uwzględnił nie prowadziło do ustaleń relevantnych dla rozstrzygnięcia.

Skoro tak , to zarzut podważający zasadność tej decyzji procesowej należało odeprzeć.

Jego nie podzielenie skutkowało także oddaleniem zawartego w apelacji wniosku o ich przeprowadzenie w postępowaniu odwoławczym / por. zapis dźwiękowy rozprawy apelacyjnej z dnia 6 czerwca 2023r. minuty 12-13 /

Uznanie , że żaden z zarzutów procesowych i dotyczących ustaleń , na których opiera się konstrukcja apelacji (...) Bank (...) SA nie są uzasadnione ma ten skutek , iż ustalenia dokonane przez Sąd I instancji jako prawidłowe , Sąd II instancji przyjmuje za własne.

Wymagają one uzupełnienia tylko o okoliczność wynikającą z treści odpisu zupełnego aktu małżeństwa powodów / k. 481 akt/

Wynika z niego ,że powodowie są rozwiedzeni z dniem 4 kwietnia 2022r , a powódka nosi nazwisko panięńskie K.. Te zmianę Sąd II instancji odzwierciedlił w treści komparycji uzasadnianego wyroku.

W odwołaniu się do faktów ustalonych w sprawie nie można podzielić także żadnego ze sformułowanych przez stronę pozwaną zarzutów materialnych.

Na wstępie należy zwrócić uwagę , że przepisy art. 385¹ i następnych k.c. dotyczące niedozwolonych postanowień umownych mają charakter szczególny w stosunku do tych norm kodeksu cywilnego na podstawie których można ustalić nieważność czynności prawnej , jako niezgodnej z ustawą lub zasadami współżycia społecznego. / art. 58 §1 i 2 kc /.

Stanowią one implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Sądy krajowe, stosując prawo wewnętrzne, zobowiązane są tak dalece, jak jest to możliwe, dokonywać ich wykładni w świetle brzmienia i celu dyrektywy, tak by osiągnąć przewidziany w niej rezultat, a zatem zastosować się do art. 288 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

/por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 VI 2016 r., C-377/14./.

Przewidziana przez art. 385¹kc sankcja bezskuteczności wobec konsumenta niedozwolonego postanowienia umownego ma dla jego interesu i pozycji wobec drugiej – silniejszej strony kontraktu - działanie ochronne. Na jej podstawie konsumenci [w rozpoznawanej sprawie taki status powodów w relacji umownej z bankiem nie był kwestionowany] są chronieni przed upadkiem całej umowy. Co więcej, mogą również [czego w rozstrzyganym sporze małżonkowie S. nie uczynili], zrezygnować z przysługującej im ochrony prawnej przed nieuczciwymi postanowieniami umowy, co spowoduje , że to oni decydują o tym , czy jego interes przemawia dostatecznie za tym , że pomimo abuzywności niektórych spośród postanowień, umowa będzie nadal obowiązywać.

Wbrew rozbudowanej redakcyjnie argumentacji strony pozwanej Sąd I instancji nie popełnił zarzucanych mu błędów zastosowania art. 385¹ §1 i 2 kc , trafnie przyjmując abuzywność postanowień umowy stron, w szczególności tych , określających sposób waloryzacji /przeliczenia / waluty szwajcarskiej na polską i odwrotnie,[klauzula indeksacyjna] przy zastosowaniu kursu waluty szwajcarskiej według Tabeli Kursów obowiązujących u jego poprzednika prawnego strony pozwanej (...) Bank SA. [klauzula ryzyka walutowego].

To ten właśnie mechanizm , na zastosowanie którego powodowie jako klienci banku - nie mieli żadnego wpływu , ten bowiem był wprowadzony jednostronnie przez kredytodawcę na podstawie stosowanego wzorca umownego, ostatecznie decydował o tym ile pieniędzy zostało ówczesznie małżonkom S. udostępnione oraz w jaki sposób poszczególne raty kapitałowo – kredytowe także płacone przez konsumentów w złotych , wpływały na rzeczywiste zmniejszenie ich zobowiązania kredytowego.

Taki ich charakter prowadzi do nieważności umowy jako całości albowiem nie może ona nadal funkcjonować w warunkach uznania tych klauzul za nie wiążące dla nich , mających wskazany wyżej status.

Dodać jeszcze należy , iż jak wynika z ustaleń poczynionych w postępowaniu, żadne postanowienie umowne spośród tych , które składały się na mechanizm służący opisanym wyżej przeliczeniom , nie zostało z kredytobiorcami uzgodnione indywidualnie.

W szczególności bank nie dowiódł- mimo , że to na nim spoczywał obowiązek w tym zakresie- faktów pozwalających na wniosek przeciwny. Powodowie zaaprobowali jedynie wybór gotowego produktu przygotowanego przez przedsiębiorcę, nie mając zdolności kredytowej na zaciągnięcie kredytu w złotych.

Dla zrealizowania przesłanki rzeczywistego wpływu konsumenta na treść postanowień umownych nie wystarczy wykazanie, że dowiedział się o treści postanowień [obu klauzul] których niedozwolony charakter podnosi, w odpowiednim czasie, a strony prowadziły w tym przedmiocie negocjacje.

Konieczne jest udowodnienie wspólnego ustalenia ostatecznej ich treści w wyniku rzetelnych negocjacji, w ramach których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego, chyba że zostało ono sformułowane przez niego i włączone do umowy na jego żądanie.

/ por. w tej materii także judykat Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2019r , sygn. akt IV CSK 443/18/.

Takich indywidualnych uzgodnień przed podpisaniem umowy z 17 września 2008r. nie było, w tym w szczególności w odniesieniu do postanowień określających sposób, w jaki kwota kredytu i sumy rat kapitałowo odsetkowych będą przeliczane z waluty szwajcarskiej na polską i odwrotnie.

W ocenie Sądu II instancji , wbrew argumentacji strony apelującej, Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, iż kwestionowane przez powodów postanowienia umowne dotyczyły świadczenia głównego stron.

Po wahaniach w orzecznictwie sądowym ostatecznie zostało przyjęte zapatrywanie o takim charakterze mechanizmu przeliczeniowego w kredytach denominowanych i indeksowanych do waluty obcej .

/ por. powołane jedynie przykładowo wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17, z 9 maja 2019 r., sygn. I CSK 242/18 i z 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18./

Obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu w oznaczonych terminach spłaty , stanowi główne świadczenie kredytobiorców Natomiast klauzula według której dochodzi do przeliczenia dokonywanych przez nich wpłat rat na walutę obcą [w tym przypadku na franka szwajcarskiego] wpływa na wysokość tego świadczenia. To z zastosowania tego mechanizmu wynika to , w jakiej wysokości świadczenie główne ma być spełnione, co tym bardziej upewnia poprawność takiej jej kwalifikacji.

Wobec powyższego poddanie ich kontroli pod kątem abuzywności było możliwe tylko pod warunkiem, że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.) a zatem jeżeli nie zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem , nie spełniając tym samym wymogu przejrzystości materialnej wynikającej z art. 4 ust. 2 oraz art. 5 dyrektywy nr 93/13.

Jak wyjaśnił TSUE w wyroku z dnia 20 września 2017 r. w sprawie o sygnaturze C - 186/16, wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że warunek ten musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany , przy tym jako osoba dostatecznie uważna i rozsądna , mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, ale również miał realną możliwość oszacowania konsekwencji ekonomicznych takiego potencjalnego następstwa dla swoich zobowiązań finansowych.

Zdaniem Sądu II instancji, ustalenia faktyczne poczynione w postępowaniu nie dają dostatecznych podstaw do uzasadnionego przyjęcia, iż w momencie zawierania umowy małżonkowie S. mieli możliwość uzyskania pełnego rozeznania co do wysokości świadczenia, które będą mieli obowiązek spełnić oraz co do ryzyka zmiany kursu waluty w przyszłości i wpływu tej zmiany na ich rzeczywiste saldo wieloletniego zobowiązania kredytowego przekładające się wprost na ich sytuację ekonomiczną w dającym się przewidzieć realnie okresie , zważywszy , iż mieli związać się z bankiem węzłem obligacyjnym na okres trzydziestu lat.

W szczególności brak było, w dniu zawierania umowy możliwości ustalenia wysokości zobowiązania ratalnego zobowiązanych wobec banku, / rat kapitałowo - odsetkowych / albowiem wysokość ta zależna była od danych zamieszczonych w nieokreślonej w umowie Tabeli Kursów, stosowanej przez poprzednika prawnego strony pozwanej. Przy tym sposób zamieszczania w niej tych danych także był pozostawiony wyłącznej decyzji banku. Klienci nie mieli możliwości ich sprawdzenia ani tym bardziej jakiegokolwiek wpływu na ich rzeczywistą wysokość. Tym samym warunek jednoznaczności klauzuli kursowej, a co za tym idzie klauzuli ryzyka kursowego nie został w umowie stron spełniony.

/ por. w tej materii także stanowisko SN zawarte w judykacie z 19 kwietnia 2021r., sygn. III CSK 159/17/.

Okoliczności ustalone w sprawie nie pozwalają na potwierdzenie, iż kredytobiorcy zostali przed podpisaniem umowy w sposób jasny, możliwie pełny i zrozumiały poinformowani o ryzyku walutowym, związanym z możliwością niekorzystnych zmian kursu franka szwajcarskiego. Przy tym nie można uznać, że obowiązek ten został spełniony poprzez bank, który poprzestał na ogólnym pouczeniu o możliwości wzrostu kursu w czasie trwania umowy i wynikającym stąd wpływie na wzrost zakresu obowiązku finansowego kredytobiorców. Dodać do tego należy, iż dla potwierdzenia wypełnienia przez bank obowiązków informacyjnych dotyczących ryzyka kursowego nie jest wystarczające odebranie od konsumenta standardowego oświadczenia, że o takim ryzyku został poinformowany.

/ por. w tej materii także wyrok SN z 27 listopada 2019r., sygn. II CSK 483/18 /.

Zgodnie z aktualnie obowiązującą w judykaturze wykładnią art. 385¹ §1 k.c. nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy, które określają zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, a także spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych.

/ por. wskazane tylko ilustracyjnie orzeczenia SN z 27 lutego 2019 r. sygn. II CSK 19/18 i z 29 października 2019 r. sygn. V CSK 382/18/ //////////////////////////////////

Klauzule takie mają charakter abuzywny, gdyż kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy. Przy czym sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie tych interesów polega w tym wypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku i konsumenta od swobodnej decyzji silniejszej strony stosunku zobowiązaniowego / przedsiębiorcy/.

/ por. tylko ilustracyjnie wyroki SN z 13 grudnia 2018 r., sygn. V CSK 559/17 i z 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18/.

Nie ma znaczenia dla oceny niedozwolonego charakteru tych postanowień to, w jaki sposób umowa w rzeczywistości była wykonywana i jak, po jej podpisaniu, zmieniała się jej treść.

Ocena, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonywana jest bowiem według stanu z chwili zawarcia umowy

/ por. także uchwałę[7] Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 29/17/.

Przechodząc do oceny skutków niedozwolonego charakteru tych postanowień, wskazać na wstępie należy, iż zgodnie z treścią uchwały SN z dnia 7 maja 2021 sygn. III CZP 6/21, której stanowisko Sąd II instancji, w składzie rozpoznającym sprawę podziela, niedozwolone postanowienie umowne jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który ewentualnie może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.

W rozpoznawanej sprawie, o czym była już uprzednio mowa, stanowisko powodów od początku sporu było jednoznaczne co do tego, iż nie są zainteresowani, w warunkach abuzywności części postanowień, w utrzymaniu w dalszym ciągu umowy jako obowiązującej pomiędzy stronami.

Eliminacja postanowień zakwestionowanych przez powodów z umowy powoduje brak możliwości określenia mechanizmu oznaczenia wysokości świadczenia jakie konsument - kredytobiorca - ma otrzymać od drugiej strony - skoro jak w rozstrzyganej sprawie - E. K. S. i W. S. - w złotych po przeliczeniu według kursu / ceny / kupna waluty szwajcarskiej , a następnie spełnić na rzecz banku świadczenia złotych określane w odwołaniu się do kursu sprzedaży waluty szwajcarskiej przez bank.

Zgodnie ze stanowiskiem TSUE wyrażonym w motywach wyroku z dnia 3 października 2019r sygn. C – 260/18 , postanowienie art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 , należy wyklądać w ten sposób [a jest to wykładania, którą Sądy krajowe muszą brać pod uwagę przy rozstrzyganiu indywidualnych spraw], iż stoi ono na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowach spowodowanych eliminacją klauzul uznawanych za niedozwolone , wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, nie będących przepisami dyspozytywnymi lub takimi , które będą mieć zastosowanie dlatego , że strony umowy wyrażą na to wolną i uświadomioną zgodę.

Takiej regulacji ,[jak dotąd] w polskim porządku prawnym brak.

Uznając z tych powodów za niezasadne kolejnych zarzutów materialnych pozwanej naruszenia art. 65 §2 kc w zw z art. 58 §3 kc , 58 §1 kc i 358 §2 kc oraz art. 69 ust. 3 ustawy prawo bankowe , które apelujący bank wywodził właśnie z oceny o możliwości wypełnienia powstałych w ten sposób luk w umowie stron postanowieniami wynikającymi z innych norm prawa krajowego , dodać także należy , iż

nie można w sposób usprawiedliwiony przyjmować , że wolą stron w 2008 r było zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej bez mechanizmu waloryzacji wzajemnych świadczeń na podstawie kursów waluty polskiej i szwajcarskiej, przy równoczesnym pozostawieniu wskaźnika LIBOR stosowanego tylko w kredytach walutowych w tym w ich odmianie , kredycie waloryzowanym / indeksowanym / do takiego pieniądza.

Analiza treści pozostałych postanowień umownych w tym w szczególności tych , które określały sposób wypłaty kwoty kredytu i warunki jej spłaty takiemu zamiarowi w sposób nie budzący wątpliwości zaprzecza , by przypomnieć również sposób określenia wysokości należności odsetkowej i sposobu jej wyrażenia.

Skoro tak , to uzasadnionym jest wniosek ,iż tego rodzaju zabiegi , mające polegać na utrzymaniu umowy w mocy przy wyeliminowaniu jedynie postanowień składających na mechanizm przeliczenia według danych dotyczących wzajemnych relacji kursowych , na możliwość sięgnięcia po które starała się wskazywać w czasie trwania postępowania rozpoznawczego strona pozwana, są - szczególnie przy stanowczym, zrelacjonowanym wyżej stanowisku procesowym powodów - niedopuszczalne skoro prowadziłyby to , do tak znacznego przekształcenia umowy , iż wywołałoby skutek nie dający się pogodzić z charakterem stosunku prawnego nawiązanego przez strony.

Nie dałoby się takiego przekształcenia stosunku umownego pogodzić także z celem w jakim zobowiązanie kredytowe było przez konsumentów wówczas zaciągane. E. S. (1) i W. S. (1) chcieli otrzymać od banku nie walutę obcą ale kwotę wyrażoną w złotych polskich z przeznaczeniem na zakup nieruchomości i budowę domu jednorodzinnego.

Wszystko to prowadzi do wniosku , wbrew odmiennemu stanowisku strony pozwanej , że Sąd I instancji nie popełnił zarzucanych mu błędów wykładni i subsumpcji dotąd omówionych norm materialnych, uznając żądanie ustalenia nieważności umowy z 17 września 2008r za uzasadnione.

Odeprzeć wobec tego należy , jako chybiony, kolejny zarzut tego rodzaju w ramach którego apelujący bank zakwestionował zastosowanie przez Sąd Okręgowy dla oceny roszczenia pieniężnego powodów art. 410 §1 i 2 kc w zw z art. 405kc.

W warunkach, gdy podnoszonego błędu upatrywał jedynie w tym , iż umowa stron nie może być uznana za nieważną w całości , wystarcza wskazać , że przepisy te zostały zastosowane prawidłowo. Stanowią one bowiem podstawę potwierdzenia istnienia po stronie kredytodawcy obowiązku zwrotu tych świadczeń złotych i walucie

szwajcarskiej, które niespornie do daty zamknięcia rozprawy przed Sądem Okręgowym małżonkowie na rzecz banku spełnili. Były to świadczenia, które ab initio nie miały ważnej podstawy / umownej /.

Nie ma racji strona pozwana podnosząc zarzuty materialne, za pośrednictwem których kwestionuje nieuwzględnienie przez Sąd sformułowanych przez nią zarzutów potrącenia wierzytelności wzajemnej banku i zatrzymania, wobec wierzytelności pieniężnych powodów z tytułu zwrotu świadczeń dotąd spełnionych, w realizacji uznanych za nieważną umowy kredytowej.

Wbrew argumentacji skarżącej mającej wspierać te zarzuty Sąd I instancji trafnie uznał je za nieskuteczne.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zostały one sformułowane w odpowiedzi na pozew / k. 149-187 akt / obejmując w odniesieniu do zarzutu potrącenia wierzytelność wzajemną odpowiadającą sumie udzielonego powodowi kredytu [409 322, 25 zł], a w przypadku zarzutu zatrzymania - tej sumy powiększonej dodatkowo o wynagrodzenie za korzystanie przez kredytobiorców z kapitału [157 086, 61zł]- łącznie 566 408, 86 zł. / por k. 150 v akt/. Na marginesie należy dostrzec, że w apelacji rozmiary ilościowe oraz podstawy / źródła / wierzytelności banku wskazane w odniesieniu do obu zarzutów zostały wzajemnie zrównane i utożsamione / por. k. 404 v akt /.

Było to w czasie, kiedy małżonkowie S. nie dochodzili jeszcze świadczenia pieniężnego z tytułu zwrotu dotąd spłaconych rat kredytowych, a jedynie ustalenia nieważności umowy.

Jak trafnie zauważa Sąd I instancji oświadczenia o potrąceniu i skorzystaniu z zarzutu zatrzymania miały charakter warunkowy, na wypadek uznania przez Sąd orzekający, że żądanie ustalające zostanie uznane za uzasadnione.

Wprawdzie pełnomocnik banku - jak wynika z treści pełnomocnictwa / por. k. 188 akt / obejmowało uprawnienie do składania w imieniu strony pozwanej nie tylko oświadczeń o charakterze procesowym ale również oświadczeń materialnoprawnych, którymi niewątpliwie są obydwie oceniane zarzuty.

Zasadnie też zwrócił uwagę, że pełnomocnictwo reprezentanta procesowego powodów nie obejmowało takiego uprawnienia. Jego umocowanie ograniczało się do składania /i odbioru/ ze skutkiem dla reprezentowanych jedynie oświadczeń o charakterze procesowym. / por. k. 13 akt /.

Zatem ich pełnomocnik nie był także uprawniony do odbioru w imieniu i ze skutkiem dla nich oświadczeń wywołujących skutki materialne.

Adwokat reprezentujący małżonków S. zwracał przy tym w toku sporu uwagę na to ograniczenie, czyniąc to w sposób nie budzący wątpliwości w piśmie procesowym z dnia 1 listopada 2020r / k. 311-312 akt /.

Mimo to bank nie podjął żadnej inicjatywy aby oświadczenia materialne o potrąceniu i skorzystaniu z zarzutu zatrzymania skierować bezpośrednio ich adresatów - powodów - odnosząc je przy tym do wierzytelności pieniężnych kredytobiorców, które już naówczas były przedmiotem postępowania, po rozszerzeniu żądania o nie.

O tym braku inicjatywy ze strony pozwanego kredytodawcy świadczą także stanowiska procesowe jego pełnomocników na kolejnych rozprawach, które odbyły się po złożeniu wskazanego wyżej pisma pełnomocnika powodów; w dniach: 3 lutego 2021r./ k. 328 / i 15 września 2021r./ k. 360 akt/

Trzeba także zauważyć, że strona pozwana, nawet w sytuacji gdy znała wymienione w motywach zaskarżonego wyroku przyczyny uznania przez Sąd I instancji obu zarzutów za nieskuteczne mimo, iż w apelacji złożyła wnioski dowodowe, nie obejmowała nimi dokumentów potwierdzających to, że skierowała do powodów oświadczenia wskazane wyżej.

Apelujący poprzestał - formułując omawiane zarzuty materialne jedynie na podtrzymaniu ich obu kształcie dotąd sformułowanym, / ze wskazaną wyżej ich korektą w treści środka odwoławczego, która dla ich oceny pozostaje prawnie niedoniosła/.

Co więcej , zarówno na etapie postępowania rozpoznawczego przed Sądem I instancji jak i w postępowaniu apelacyjnym, bank nie starał się nawet dowieść że zarzut potrącenia został poprzedzony wezwaniem powodów do zapłaty wierzytelności wzajemnej , której dotyczył.

Stad też nie można przyjąć , iż jego pretensja finansowa wobec powodów ma cechy wymagalności, co jest dodatkowym argumentem za uznaniem stawianego zarzutu materialnego naruszenia art. 498 §2 w z z art. 499 kc za nieuzasadniony.

Wskazany charakter oświadczeń o potrąceniu i skorzystaniu z zarzutu zatrzymania , które należy odróżnić od samych zarzutów procesowych stanowiących formę za pośrednictwem której strona odwołuje się do nich , podejmując obronę przed roszczeniem oponenta procesowego decyduje o tym ,że ich adresatem może być wyłącznie strona postępowania nie jej pełnomocnik [nawet jeśli jest uprawniony do ich odbioru ze skutkiem dla reprezentowanego] .

Oświadczenie takie ma charakter jednostronny, a jego skuteczność zależy po pierwsze od tego czy jest skierowane właśnie do adresata , w sposób jednoznacznie określający jego treść opisującą jego skutek i zakres , w odniesieniu do wierzytelności drugiej strony oraz od tego, czy zostało skierowane do niego w sposób umożliwiający zapoznanie się z nim i jego następstwami prawnymi , które chce łączyć z nim autor , w zakresie wzajemnych relacji wynikających z czynności prawnej.

Tym samym jako nietrafny należy ocenić zarzut naruszenia art. 498 kc w zw z art. 91 kpc

Tych wymagań nie spełnia , szczególnie w okolicznościach faktycznych , które zostały wyżej wskazane , sama możliwość powzięcia informacji o tych zarzutach przez powodów, na podstawie zapoznania się z aktami sprawy , na którym to poglądzie strona pozwana buduje zarzut naruszenia art. 61 §1 kc.

Z podanych powodów w uznaniu , że także żaden zarzutów materialnych nie jest uzasadniony , Sąd Apelacyjny oddalił apelację , na podstawie art 385 kpc w z art. 496 , 497, 498 i 499 kc oraz art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r Prawo bankowe [jedn. tekst DzU z 2002 poz.2324].

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 98 §1 i 3 kpc w zw. z art. 391 §1 kpc i wynikającej z niego dla wzajemnego rozliczenia stron z tego tytułu, zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy.

Kwota należną wygrywającym powodom od przerywającej strony pozwanej , odpowiadając wynagrodzeniu ich pełnomocnika - adwokata stanowiąc pochodną wskazanej w środku odwoławczym wartości przedmiotu zaskarżenia , została ustalona na podstawie §2 pkt 7 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 [DzU z 2015 poz. 1800].

Została rozdzielona pomiędzy powodów w częściach równych dlatego , że w dacie rozstrzygnięcia o nich wspólność majątkowa pomiędzy kredytobiorcami już nie istniała na skutek wyroku rozwodowego , który ma walor prawomocności.